

การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี

กาญจนา หิรัญเกษตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

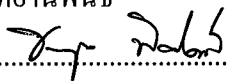
พฤษภาคม 2549

ISBN 974-502-952-1

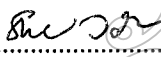
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ กาญจนา หิรัญเกษตร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

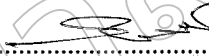
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..........ประธาน

(ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์)

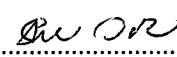
..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

..........กรรมการ

(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

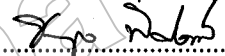
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..........ประธาน

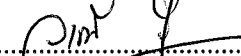
(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

..........กรรมการ

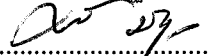
(ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

..........กรรมการ

(ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์)

..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์วณิดา ฐาปนวงศ์สานติ)

..........กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่...14.....เดือน...พฤษภาคม.....พ.ศ. 2549

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2548

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมาจาก
ดร.ขวัญฤดี พิศาลพงศ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข และ
รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และกรรมการสอบ
ปากเปล่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วณิ ฐานวงค์สานติ และ รองศาสตราจารย์
ดร.ศรัทธา มีคุณ คณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รณพ ประวิติงาม รองศาสตราจารย์เลิฉะ
พันธุ์สีดา และอาจารย์ประสิทธิ์ ทองจันทร์แก้ว ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ
ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถิติในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งครูบรรณารักษ์ที่ให้ความ
อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการทำ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กาญจนา หิรัญเกษตร

43922376: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์)

คำสำคัญ: การดำเนินงาน/ ห้องสมุดโรงเรียน/ โรงเรียนประถมศึกษา

กาญจนา หิรัญเกษตร: การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาชลบุรี (OPERATIONS PRIMARY SCHOOL LIBRARIES UNDER
CHON BURI'S OFFICE OF EDUCATION) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:

ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์, D.A., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด., ธาตุศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, กศ.ม.

142 หน้า. ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-502-952-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุด
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาชลบุรี จำนวน 135 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิด
เลือกตอบและมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง
41-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาประถมศึกษา ทำหน้าที่ผู้สอนและเป็นผู้ดูแล
รับผิดชอบห้องสมุด และมีประสบการณ์ในงานห้องสมุด 1-5 ปี
2. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า สถานที่ตั้งของห้องสมุด
ส่วนใหญ่จะเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเรียนโดยมีขนาด 1 ห้องเรียน เปิดให้บริการในวันจันทร์ถึงวัน
ศุกร์ ช่วงเวลา 8.30-16.30 น. การสืบค้นข้อมูลจะค้นโดยใช้วิธีดูจากแถบสีที่แสดงตามกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการ คือ หนังสือ วารสาร/นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ส่วน
โสตทัศนูปกรณ์ที่ให้บริการ คือ โทรทัศน์ ห้องสมุดมีบริการยืม-คืน มีการสอนการใช้ห้องสมุด
ให้แก่นักเรียนโดยการแนะนำตามโอกาสและสอนแทรกในรายวิชา มีการจัดทำสถิติการใช้
ทรัพยากรสารสนเทศ และครูผู้สอนนำนักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด ส่วนกิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการ
อ่านและการใช้ห้องสมุด คือ กิจกรรมในวันสำคัญ การแนะนำหนังสือใหม่ และการแนะนำการใช้
ห้องสมุด

3. ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการ พบว่า บุคลากรที่ทำงานห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องทำหน้าที่สอนด้วย งบประมาณไม่เพียงพอ และผู้บริหารให้งบประมาณสนับสนุนน้อย

3.2 การบริการ พบว่า ปริมาณสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่เพียงพอ นักเรียนขาดทักษะในการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูล เครื่องมือสืบค้นขาดประสิทธิภาพ โต๊ะ-เก้าอี้สำหรับนั่งอ่านไม่เพียงพอ สถานที่คับแคบ และครูผู้สอนขาดทักษะในการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูล

3.2 ด้านการจัดกิจกรรม พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีบุคลากรไม่เพียงพอสำหรับจัดกิจกรรม ไม่มีเวลาจัดกิจกรรม ห้องสมุดขาดงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมและขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรม

4. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของห้องสมุดโรงเรียนขนาดเล็กกับห้องสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่ และห้องสมุดโรงเรียนขนาดกลางกับห้องสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาที่แตกต่างกัน ปัญหาด้านการจัดกิจกรรม ห้องสมุดโรงเรียนขนาดกลางกับห้องสมุดโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาแตกต่างกัน ส่วนปัญหาที่ไม่แตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน คือ ด้านการบริการ

43922376: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE, M.A. (LIBRARY
AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: OPERATIONS/ SCHOOL LIBRARY/ PRIMARY SCHOOL

KANCHANA HIRUNKASAT: OPERATIONS OF PRIMARY SCHOOL
LIBRARIES UNDER CHON BURI'S OFFICE OF EDUCATION: THESIS ADVISORS:
KWANCHADIL PHISALPHONG, D.A., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D., TADASAK
WAJIRAPRECHAPONG, M.Ed. 142 P. 2006. ISBN 974-502-952-1

The purposes of this research were to determine conditions and operation problems of Primary School Libraries under Chon buri's Office of Education, and also to compare the problems as classified according to school sizes. The samples comprised 135 personnel who were responsible for the library operations. The instrument used for collecting data was a questionnaire with multiple choice and interval rating scale questions. The statistical devices used for analyzing data were standard deviation and one way ANOVA.

The results were as follows:

1. In regard to general information of samples, most of the samples were female, aged between 41-50 years, with bachelor degree in Elementary Education. Regarding then status, they were responsible for library operations and had to perform teaching task, experiences relating to library work between 1-5 years.
2. In regard the operations of primary school libraries, most libraries were located in a classroom in school building, service hours were Monday-Friday from 8.30 a.m. to 4.30 p.m., books and other media were searched by the color stripes appearing on them which showed the subject groups of learning. Information resources service were books, journals and magazines, newspapers, and audiovisual equipment such as televisions. Most libraries offered circulation service. The libraries personnel introduce library use occasionally and incorporated content related to library use in their teaching courses. Teachers took students to use libraries. Statistics of information resource use were recorded. Provided activities organized to promote reading and library use were those for special events/days, new books recommendation, and library orientation.

3. The operation problems of Primary School Libraries were classified in to 3 catagories as follows:

3.1 For administration and management, most staff who worked for libraries had to perform teaching task as well, the budget was not enough and most administrators offered insufficient budget; and,

3.2 For services, the amount of electronic media was not sufficient, students lacked of information searching skills, search engines were not effective tables and chairs for reader services, as well as library equipments and materials were not enough and modern. Besides, the area of the libraries were very limited and narrow. Teachers lacked information searching skills.

3.3 For activities, most libraries lacked personnel and time for conducting activities. The libraries did not have enough budget and skilled personnel for conducting activities.

4. In comparing the problems as classified according to school sizes, problems of operations in the aspect of library administration and management between small sized and large sized school libraries, as well as medium sized and large sized school libraries were significantly different, whereas, in the aspect of activities, medium sized and large sized school libraries were significantly different, but in the aspect services, they were not significantly different.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ห้องสมุดโรงเรียน.....	6
ความหมายของห้องสมุดโรงเรียน.....	6
ความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน.....	7
วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน.....	9
ประโยชน์ของห้องสมุดโรงเรียน.....	11
ลักษณะที่ดีของห้องสมุดโรงเรียน.....	12
มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน.....	14
แนวทางการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้.....	18
ลักษณะของห้องสมุดยุคใหม่.....	20
แนวคิดที่เปลี่ยนไปเรื่องห้องสมุดโรงเรียน.....	21
การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน.....	22
การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน.....	22
งานบริการของห้องสมุดโรงเรียน.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	กิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน.....	25
	ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
	งานวิจัยในประเทศ.....	32
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	38
	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
	การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
	การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	45
	ในการวิเคราะห์ข้อมูล	
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	สัญลักษณ์และข้อความย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
	ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
	ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา	
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.....	52
	ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา	
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.....	68
	ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา	
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.....	76
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
	สรุปผลการวิจัย.....	80
	อภิปรายผล.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก	96
ภาคผนวก ข.....	104
ภาคผนวก ค.....	113
ภาคผนวก ง.....	122
ภาคผนวก จ.....	129
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	142

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่องห้องสมุดโรงเรียน.....	21
2 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	47
3 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	47
4 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	48
5 ตำแหน่งงานในห้องสมุด.....	49
6 ประสบการณ์การทำงานห้องสมุด.....	49
7 การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง.....	50
8 ผู้ช่วยงานห้องสมุด.....	51
9 จำนวนผู้ช่วยงานห้องสมุดที่เป็นครู.....	51
10 จำนวนผู้ช่วยงานห้องสมุดเป็นนักเรียน.....	52
11 ขนาดของโรงเรียน.....	52
12 สถานที่ตั้งห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา.....	53
13 ขนาดของห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา.....	53
14 ช่วงเวลาที่เปิดให้บริการ.....	54
15 การสืบค้นสารสนเทศ.....	54
16 การให้บริการเว็บเพจ.....	55
17 จำนวนหนังสือที่ให้บริการในห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.....	55
18 จำนวนหนังสือที่ให้บริการในห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง.....	56
19 จำนวนหนังสือที่ให้บริการในห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่.....	56
20 จำนวนวารสาร/นิตยสารที่ให้บริการ.....	57
21 จำนวนหนังสือพิมพ์ที่ให้บริการ.....	57
22 จำนวนเทปวิดิทัศน์ที่ให้บริการ.....	58
23 จำนวนเทปบันทึกเสียงที่ให้บริการ.....	58
24 จำนวนแผ่นซีดีรอม ที่ให้บริการ.....	59
25 จำนวนกฤตภาคที่ให้บริการ.....	59
26 จำนวนจุลสารที่ให้บริการ.....	60
27 โสตทัศนูปกรณ์ที่ให้บริการในห้องสมุด.....	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
28 จำนวนชั้นวางหนังสือในห้องสมุด.....	61
29 การให้บริการเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์.....	61
30 จำนวนนักเรียนที่เข้าใช้บริการห้องสมุด.....	62
31 จำนวนครูที่เข้าใช้บริการห้องสมุด.....	62
32 การให้บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ.....	63
33 จำนวนหนังสือที่ครูยืม.....	63
34 จำนวนหนังสือที่นักเรียนยืม.....	64
35 สถิติการยืม-คืนหนังสือ.....	64
36 การสอนการใช้ห้องสมุด.....	65
37 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดกับครูผู้สอน.....	65
38 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดในรอบปีที่ผ่านมา.....	66
39 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหารจัดการด้านผู้บริหาร.....	68
40 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ....	68
41 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร.....	69
42 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหาร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ.....	70
43 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหารจัดการด้านสถานที่.....	71
44 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาด้านวัสดุครุภัณฑ์.....	72
45 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาด้านผู้ใช้บริการ.....	73
46 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาด้านงานบริการ.....	74
47 คะแนนเฉลี่ย ความพึงเบนมาตรฐานของปัญหาด้านการจัดกิจกรรม.....	75
48 ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาด้านต่าง ๆ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวม.....	76
49 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละด้าน.....	77
50 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการบริหารจัดการ การบริการ และการจัดกิจกรรม เป็นรายคู่.....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
51 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อและค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม.....	106
52 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC).....	111
53 รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี.....	124